

БЕЗПЕКА І ЗДОРОВ'Я НА РОБОТІ (БЗР)

Поняття

Працівник

Будь-який **найманий працівник**, а також **стажери, учні, практиканти** й самозайняті працівники, економічно залежні від вигодонабувача їхньої діяльності

Роботодавець

Будь-яка **фізична або юридична особа**, яка має **трудові відносини** з працівником, приймає **стажерів/учнів, є вигодонабувачем діяльності** економічно залежної самозайнятої особи або несе відповідальність за підприємство/установу

Представники працівників на підприємстві

Особи, яких **визнано такими** відповідно до національного законодавства чи практики

Представник працівників з особливими обов'язками щодо безпеки і здоров'я працівників

Будь-яка **особа**, яка відповідно до національного законодавства та/або практики **обрана, відібрана або призначена** представляти інтереси працівників у питаннях БЗР

Робоча зона

Всі місця, де працівникам необхідно бути або куди їм необхідно прямувати для виконання роботи і які є під прямим/непрямим контролем роботодавця

Матеріальні компоненти роботи

Робоча зона, робоче середовище, інструменти, техніка, обладнання, хімічні, фізичні та біологічні речовини і агенти та робочі процеси

Безпека і здоров'я на роботі (БЗР)

Багатогалузева **наука**, що займається **передбаченням, визначенням, оцінкою та контролем ризиків на робочому місці**, що можуть зашкодити безпеці, здоров'ю та добробуту працівників

Професійна небезпека

Властивість, притаманна об'єкту, діяльності, техніці, обладнанню, агенту, ситуації чи іншим матеріальним або середовищеутворюючим компонентам роботи, **яка потенційно може зашкодити здоров'ю або життю працівників**

Професійний ризик

Поєднання ймовірності небезпечної події, що відбулась внаслідок чи під час роботи, **та серйозності її наслідків для здоров'я** працівників

Оцінка ризиків

Процес оцінювання ризиків для безпеки і здоров'я, що впливають із небезпек на роботі

Система управління БЗР

Система взаємопов'язаних або взаємодіючих компонентів, що формують **політику і цілі БЗР** та способи досягнення таких цілей

Здоров'я

Відсутність хвороби чи недуги, а також фізичні та психічні елементи, які впливають на здоров'я і безпосередньо стосуються безпеки й гігієни на роботі

Служби з безпеки та здоров'я на роботі

Превентивні служби, які консультують роботодавців, працівників та їхніх представників на підприємстві щодо **створення й підтримки безпечної і здорового робочого середовища**, що покращує фізичне і психічне здоров'я працівників, а також пристосування роботи до можливостей працівників з урахуванням їхнього фізичного і психічного здоров'я

Нещасний випадок на роботі

Випадок, що стався під час або в результаті роботи та призвів до смертельного чи несмертельного травмування

Професійне захворювання

Будь-яке захворювання, що виникає внаслідок впливу факторів ризику під час роботи

Небезпечна подія

Подія, яка може спричинити **травмування чи захворювання працівників** або становити ризик для населення

Нещасний випадок під час переміщення

Нещасний випадок, що призвів до смерті чи травмування працівника і стався під час переміщення між місцем роботи та місцем проживання/харчування/отримання зарплатні

Інцидент

Небезпечна ситуація під час роботи, яка потенційно могла, але не призвела до травмування

Запобігання

Комплекс державних політик, програм, а також усі дії або заходи, вжиті або заплановані на підприємстві на всіх етапах роботи для уникнення чи обмеження професійних ризиків

Національна превентивна культура БЗР

Культура, в якій право на безпечні й здорові умови праці дотримується на всіх рівнях, коли уряди, роботодавці і працівники формують безпечне та здорове робоче середовище за допомогою системи встановлених прав, відповідальності та обов'язків, і коли принципу запобігання надається найвищий пріоритет

► Загальні принципи запобігання (ЗПЗ)

- 1 Уникати ризиків
- 2 Оцінювати ризики, яких не можна уникнути
- 3 Усувати ризики у джерелі їхнього виникнення
- 4 Пристосовувати роботу до працівника (напр., облаштування робочої зони, вибір робочого обладнання, методів роботи та виробництва)
- 5 Адаптуватися до технічного прогресу
- 6 Замінювати небезпечне на безпечне або менш небезпечне
- 7 Розробляти і впроваджувати узгоджену загальну превентивну політику (охоплює технології, організацію праці, умови праці, соціальні відносини та робоче середовище)
- 8 Надавати засобам колективного захисту пріоритет над засобами індивідуального захисту
- 9 Проводити належний інструктаж працівників

БЕЗПЕКА І ЗДОРОВ'Я НА РОБОТІ (БЗР)

Національні рамки БЗР

▶ Національна політика із БЗР

Національна політика, спрямована на вдосконалення БЗР й розвиток національної превентивної культури БЗР, яка включає дотримання загальних принципів запобігання, інформування, консультування, навчання та нагляд за станом здоров'я для запобігання травматизму на роботі, професійних захворювань і летальних випадків, покращення добробуту працівників та мінімізації професійних ризиків.

▶ Національна система БЗР

Мережа державних, приватних, кооперативних інституцій, задіяних у різних сферах (регулювання, ліцензування, сертифікація, стандартизація, дослідження, навчання, надання інформаційно-технічних та консультаційних послуг, технічних запобіжних послуг, нагляд за станом здоров'я, інспектування) з метою забезпечення права на безпечні і здорові умови праці.

▶ Національна програма із БЗР

Національна програма вдосконалення БЗР, що містить цілі, показники результативності, строки виконання, ресурси і методи оцінки результатів.

БЗР на рівні підприємства

▶ Загальні зобов'язання роботодавця

Непередаване зобов'язання гарантувати безпеку і здоров'я працівників у всіх аспектах, що стосуються роботи, шляхом здійснення (і постійного коригування під мінливі обставини) необхідних заходів, з дотриманням ієрархічних та послідовних ЗПЗ.

▶ Специфічні зобов'язання роботодавця

1. Управління професійними ризиками: уникнення, оцінка і контроль за ризиками за допомогою відповідних запобіжних і захисних заходів
2. Надання працівникам запобіжних й захисних послуг із БЗР
3. Організація надання першої допомоги, пожежогасіння та евакуації працівників

4. Інформування і навчання працівників щодо БЗР

5. Консультування з працівниками, залучення до прийняття рішень

6. Забезпечення нагляду за станом здоров'я працівників

7. Реєстрація й повідомлення про нещасні випадки на роботі та професійні захворювання

▶ Зобов'язання працівників

1. Дбати про свою безпеку і здоров'я, наскільки можливо, а також інших осіб, на яких впливають дії працівників чи бездіяльність
2. Правильно використовувати робоче устаткування, інструменти, речовини та інші засоби виробництва
3. Правильно користуватися засобами індивідуального захисту
4. Утримуватися від відключення, змінування або самовільного видалення засобів безпеки і правильно використовувати їх
5. негайно повідомляти роботодавця і/або працівників із обов'язками щодо БЗР про будь-яку робочу ситуацію, яка може являти серйозну і безпосередню загрозу безпеці та здоров'ю, а також про будь-які недоліки у захисних заходах
6. Співпрацювати, в межах свого виду діяльності, з роботодавцем і/або працівниками з обов'язками щодо БЗР для:
 - виконання задач або вимог щодо захисту безпеки і здоров'я працівників, установлених компетентним органом
 - забезпечення роботодавцем безпечних і здорових умов праці

▶ Права працівників

1. На безпечні й здорові умови праці, створені роботодавцем
2. На інформування і навчання із БЗР
3. На консультації та участь у прийнятті рішень щодо БЗР
4. На вигоди від послуг із БЗР, зокрема нагляду за станом здоров'я
5. Не нести витрат щодо БЗР
6. Не ставитися в несприятливе становище і бути захищеними від негативних і неправомірних наслідків у разі:
 - призначення для здійснення запобіжних і захисних заходів від професійних ризиків, і мати достатньо часу для такої діяльності
 - призначення для вжиття заходів із надання першої допомоги, пожежогасіння та евакуації працівників
 - залишення робочого місця та/або небезпечної зони при серйозній, безпосередній і невідвротній небезпеці
 - вжиття відповідних заходів для уникнення серйозної і безпосередньої небезпеки для себе та/або інших осіб, коли неможливо встановити контакт із безпосереднім керівником

• інформування про нещасний випадок на роботі, професійне захворювання, небезпечну подію, нещасний випадок під час переміщення та підозру на професійні захворювання

7. Просити/пропонувати роботодавцеві вжити заходів для зменшення/усунення професійних ризиків

8. Для представника працівників з особливими обов'язками щодо БЗР працівників, на належний відпочинок без відрахувань із зарплатні та забезпечення необхідними засобами

9. Оскаржувати дії роботодавця, якщо вони не забезпечують БЗР, у компетентному органі та надавати свої зауваження під час інспекційних відвідувань

10. Проходити навчання із БЗР у робочий час

11. На захист від специфічних ризиків — для особливо вразливих груп

▶ Основні міжнародні та європейські стандарти із БЗР

- [Конвенція № 187](#)
- [Конвенція № 155](#)
- [Протокол 2002 р. до Конвенції № 155](#)

- [Конвенція № 161](#)
- [Директива Ради 89/391/ЄЕС](#)

▶ Додаткова інформація

- [Навчальний матеріал](#)
- [Презентація](#)